

Sanam Mahloudji

De Perzen

Vertaald uit het Engels door
Madelon Janse

Ambo|Anthos
Amsterdam

Voor mijn dochters

Alle nonchalance, alle vrolijkheid, is bluf.

– Jean Rhys, *Goedemorgen, middernacht*

I

Een tweede gezicht

Bitá

Een week lang was het één groot drugs- en tekenfilmfestijn, totdat ik een uur geleden borgtocht moest betalen om mijn tante Shirin uit de gevangenis van Aspen te halen omdat ze gearresteerd was voor poging tot prostitutie.

Vanaf de achterbank van de witte SUV-taxi die over de hobbelige, besneeuwde wegen walste, stak ze haar hoofd uit het raam om mijn vragen te ontwijken. Uiteindelijk draaide ze zich met rode, levendige wangen om en riep in het Perzisch dat ik me met mijn eigen zaken moest bemoeien: *'Foozooli nakon!'*

Terug in ons hotel beende tante Shirin in haar dijslaarzen met torenhoge hakken door de gang van de tweede verdieping. Ze liep zo voorbij. 'Geen zin in Houmans kumbayagelul. Bitá joon, lieve schat, ik slaap bij jou.'

Ik hield mijn keycard voor het slot en mijn deur klikte open.

Een halfuur later kwam ze in een grote witte hotelbadjas met een handdoek om haar hoofd mijn badkamer uit. De stoom uit de deuropening rook naar zoete chemicaliën.

Shirin deed de handdoek af en schudde haar haren los. Ze plofte op haar buik op het grote bed, boven op het wolachtige dekbed. We hadden mijn kamer tot Club 3M omgedoopt. Ik, haar zoon Mo en alle eikels van kinderen van de vrienden van onze ouders. Ze hadden mijn kamer niet tot de feestkamer uitgeroepen omdat ik

zo'n gangmaker was, maar eerder het tegenovergestelde: na mams overlijden vorig jaar hadden we deze vakantie overgeslagen, en zou ik zonder een duwtje in de feeststemming komen? Onze familie en vrienden vlogen al elf jaar op rij, sinds 1994, vanuit New York, L.A. en Houston naar Aspen, alsof 1979 en de Iraanse Revolutie nooit hadden plaatsgevonden. Alsof we nog steeds de belangrijkste families in Iran waren, nazaten van grootse oude geslachten, ook al waren we in Amerika en kon het niemand wat schelen. De plaatselijke bevolking haatte ons. Niet openlijk, maar ze haatten ons wel. Ik beeldde me hen in zoals die Pace Picante-reclame, cowboys die get a rope mompelden als ze ons zagen, geheel in het zwart, terwijl we bij een familiezaakje voor duizend dollar aan kaviaar en champagne kochten.

'Bita joon, geef me eens een Fiji en een Marlboro Light.' Tante Shirin draaide haar hoofd opzij en vlijde haar wang tegen het witte kussen. Ze stak haar hand op en kneep in de lucht. 'Doe braaf wat je tante zegt.'

'Ja hoor,' zei ik met een zucht.

Vóór 1979 had tante Shirin in Iran chauffeurs en bedienden gehad. Ze had een keer zonder een greintje zelfreflectie tegen me gezegd: 'Bita, zelfs de chauffeurs zeiden dat de koning van de troon gestoten moest worden. Ze reden me naar de demonstraties. Ze haatten de Pahlavi's bijna net zoveel als ik.'

Haar volle, donkere haar waaierde uit over het witte beddengoed als gemorste inkt over een vel papier. Ze had er een puinhoop van gemaakt en ik haatte haar en hield ook van haar.

Ik pakte een koel blauw flesje uit de minibar en haalde een sigaret uit het pakje in mijn gewatteerde ski-jack, deed de sigaret tussen mijn lippen en stak hem aan met een lucifer uit het doosje van de Caribou Club. Het gouden gewei van het sterke dier stak met reliëf uit het zwarte karton. Dit was de club waar mijn tante vanwege die poging tot prostitutie was gearresteerd. Ik zoog hard aan de sigaret en wachtte tot de askegel rood gloeide voordat ik de sigaret aan Shirin gaf.

‘Alsjeblieft,’ zei ik terwijl ik de eerste rook uitblies.

‘Brave meid,’ zei tante Shirin.

Ze bracht hem naar haar lippen en haar donkerrode nagels glinsterden. Ze wierp een blik op het nachtkastje als om te zeggen: zet het water daar maar neer. Dus dat deed ik.

Het was vier uur ’s nachts en ik was niet meer high. Of dronken. Alleen moe en geïrriteerd. Ik had tienduizend dollar aan borgtocht voor Shirin betaald en het enige wat ze had gezegd toen de politieagent haar zonder schoenen naar de lege wachtruimte had gebracht was: ‘Bedankt, Bitajoon,’ en: ‘Ik wist dat je zou opnemen. Wat een briljant idee van me om jou eerst te bellen, mijn advocaatje in opleiding. Dat was een goeie oefening voor je. Houman zou tegen het plafond zitten.’

Toen had de agent me een grote plastic tas met haar spullen overhandigd, en haar laarzen apart, omdat zelfs hij beseftte dat hij die niet bij haar handtas moest proppen.

Nu lag tante Shirin op haar rug, als een plas water die de grond in sijpelde. De rook steeg op van haar lippen. ‘Waag het niet om op zijn deur te kloppen,’ zei ze. Ze verwees naar haar man, die in een andere kamer op de tweede verdieping voor pampus lag.

Ik ging in de gecapitonneerde, gebloemde fauteuil naast het bed zitten. De verslaggever op tv stond in een werveling van witte sneeuw, in zijn zwarte jas, terwijl hij witte lucht uitademde. Ik dempte het geluid.

‘Ze behandelden me gewoon als een ordinaire crimineel. Te walgelijk voor woorden,’ zei tante Shirin, waarna ze haar keel weer met rook vulde.

‘Hebben ze je op je rechten gewezen? Ben je gefouilleerd?’ vroeg ik.

‘Wat denk jij? Een stom vies wijf stak haar hand in mijn reet. Reken maar dat ik ze ga aanklagen.’

‘Tante, laten we er gewoon voor zorgen dat de aanklacht wordt ingetrokken, oké? Dit is niet niks; wil je soms een strafblad? De bak

in vliegen? Zo'n aanklacht is geen grap hoor. Denk aan je bedrijf: jij bent toch het gezicht van Valiat Events?' Mijn stem klonk schrill en een beetje onvast.

Ze sperde haar ogen open en er kwam meer as aan haar sigaret. 'Masjallah, Biti,' zei ze. 'Voor een Ivy League-rechtenstudent ben je wel een fucking doetje.'

Ik keek weg, naar de stille tv, waarop het nieuws altijd aan stond. Het was nogal hypocriet dat ze allah aanriep, want niemand in onze kringen zag zichzelf als moslim. Hoewel een voorouder wel ooit de hadj had verricht – om die grote zwarte kubus heen was gelopen – en daarom bekendstond.

'Geen dank hoor,' zei ik. 'Ik had je daar bibberend op een plastic matrasje kunnen laten liggen totdat alle Perzen waren komen opdruiven om je de grond in te boren.'

'Bravo,' zei ze glimlachend.

Ik rolde met mijn ogen. 'Je bent een monster, tante. Dit is niet best, zelfs voor jouw doen. Je hebt de daad in elk geval niet bij het woord gevoegd. Toch?' Ik stelde me Shirin voor onder een dikke vetpens, aan wie ze zich overgaf. 'Hoe is het eigenlijk zo gelopen? Hij stapte toch op jou af? Ik snap het niet.'

'Dat zwijgn. Die stomme hufter van een agent, zich een beetje voordoen als een of andere playboy uit Dallas,' zei tante Shirin terwijl ze haar sigaret boven de vloer aftikte.

'Denk je dat ze het op jou gemunt hadden?'

'Waarom? Omdat ik bloedmooi ben?'

Ik lachte en schudde mijn hoofd. 'Iraniërs vormen altijd een gevaar. De ene keer zijn we gijzelnemers en behaarde terroristen, de andere keer een atoomdreiging of een vrouw van lichte zeden.'

Ze keek me strak aan, daagde me uit om door te gaan, maar ik zweeg.

'Hij zei: "Schatje, wees vanavond mijn Cleopatra. Ik wil jouw sjeik zijn." Ik ben zulk gelul spuugzat. Dus ik zei: "Oké, cowboy, ik wil best je prinses Jasmine zijn, maar dat gaat wel wat kosten. Geef

me 50K.” Klootzak.’ Shirin kneep haar ogen samen en haar glanzende zwarte wimpers vielen over elkaar.

Ik lachte. ‘Waar haalde je dat bedrag vandaan?’

‘Ik ben minstens het dubbele waard,’ zei ze. Ze rekte zich gapend uit en duwde haar sigarettenhand tegen het hoofdeinde.

‘Pas op,’ zei ik. Er dwarrelde as achter haar hoofd langs.

Tante Shirin liet haar sigaret in het volle flesje water vallen. ‘Ze zijn zo onderontwikkeld,’ zei ze. ‘Iedereen is een fucking Arabier. Ze weten niets over Perzen, dat wij de grootste beschaving op aarde waren. Laat staan hoe ontzagwekkend onze familie is. Dus toen zei hij: “Oké, schatje, loop maar mee naar de pinautomaat.” Ik ben niet achterlijk. Ik weet dat je zo’n bedrag helemaal niet kunt pinnen. Dus ik zei: “Je lult maar wat.” Hij haalde een chequeboekje tevoorschijn, schreef een cheque uit en gaf zijn portemonnee om te laten zien dat hij het meende. Weet je, ik zou het hebben gedaan ook.’

‘Je bent erin geluisd,’ zei ik. ‘Maar je hebt gelijk. Ze zagen alleen een vrouw met een donkere huidskleur.’

‘Donkere huidskleur?’ Ze keek van haar ene arm naar de andere. ‘Nee zeg.’

‘Ach, kom,’ zei ik.

‘Die vent wou me gewoon vernederen. Hij haat mooie vrouwen.’

Ik liet mijn blik over de eettafel glijden. Ketel One-wodka, een spiegel van de muur, opgerolde dollarbiljetten, waterdichte handschoenen, versleten skipassen met verbogen houdertjes, groene zakjes sojasaus en gebruikte eetstokjes van Sushi Olé. En op het tapijt de glimmende harde hulzen van uitgetrapte skischoenen. Zwarte Prada-draagtassen. Half gedronken flesjes Fiji met rood gekuste halzen.

‘En die opiumrokende lapzwansen,’ vervolgde Shirin, ‘zullen er niet achter komen. Laat ze hun stomme spelletjes maar spelen.’

Ze bedoelde de mannen, zoals haar echtgenoot, Houman, en mijn vader, Teymour, die kaartspellen speelden aan hun ronde tafel met een groene viltmat erop, die opgerold in iemands bagage

was meegekomen. Er zou in hun kamer een gemengde rooklucht hangen: zoet, aards en bloemig, terwijl kristallen tumblers whisky als sterren tegen de zachte, groene hemel schitterden.

‘Toen je aan het douchen was heb ik Patty gebeld om te kijken of zij kan helpen. Een oud-professor van haar kent wat advocaten in Denver. Ik heb aangegeven dat ze discreet moet zijn. Ik weet dat je dit niet aan de grote klok wilt hangen.’

‘Ik heb je advocaten niet nodig, maar best, als je erop staat, mogen ze me bellen.’

‘Je hoeft het niet voor mij te doen, tante,’ zei ik.

‘En wie is die Patty? Waarom bel je haar op zo’n tijdstip? Belachelijk.’

‘Een vriendin,’ zei ik terwijl ik omhoogkeek en naar het ventilatierooster tuurde. Er hingen grijze stofvlokken aan de latjes, als pluus op een petrischaaltje.

Er werd op de deur geklopt. Toen nog eens. Ik deed mijn ogen open. Mijn nek deed pijn toen ik mijn hoofd optilde.

‘Ga eens kijken wie het is,’ zei tante Shirin.

Ik wankelde naar de deur en veegde kwijl van mijn wang. Drukte mijn oog tegen het koude ringetje van het kijkgat.

‘Mo,’ zei ik.

‘Niks tegen hem zeggen. Dat trekt hij niet,’ zei ze. ‘Maar wacht.’ Tante Shirin raapte de doorzichtige plastic zak op van de vloer. Haar achternaam – Javan, die van haar man – stond er met zwarte stift opgeschreven. Ze schudde hem uit en strooide haar zooi over het witte bed. Lucifer- en make-updoosjes, een telefoon, een zwarte handtas. Ze borg alles snel op in de handtas.

Ik deed de deur open. Mo stormde langs me heen, op Shirin af, die weer met haar hoofd op het kussen lag. ‘What the fuck, mam? Waar was je? Ik probeer je al de hele ochtend te bereiken.’

‘Even dimmen jij,’ zei ze. ‘Qualitytime met vrouwen onder mekaar, zoiets. Doe niet zo respectloos. Zo praat je niet tegen je moe-

der.' Ze zette haar tas op het nachtkastje.

'Sorry, mama,' zei hij. Hij boog zich voorover en drukte een kus op haar hoofd. Hij droeg van top tot teen zwart. Zijn platina Rolex glom in het schijnsel van het bedlampje. Hij was bijna dertig, drie jaar ouder dan ik. Voluit heette hij Mohammad.

Mo en Shirin hadden dezelfde mooie donkere moedervlekken, als sterrenbeelden over hun gezicht verspreid, gitzwarte haren, vloeiende bewegingen. Shirin glimlachte. Haar oogmake-up had alles doorstaan: eyeliner die taps toeliep en haar kattenogen gaf, mascara die haar wimpers opduwde.

'Ik klap van de honger, kunnen we wat gaan eten?' zei ze.

Shirin zwaaide haar benen op de grond en maakte de knoop van haar badjas los. Hij viel open als een gordijn en ik zag haar naakte lichaam eronder. Ze liet de badjas op bed vallen. Ik keek naar Mo en zag dat hij ook naar haar keek. Met een liefdevolle blik. Haar borsten waren rond en stijf en leken los van haar lichaam te bestaan. Haar buik was plat en gebruind, haar kruis in een vlijmscherpe driehoek geharst. Ze leek niet iemands vijftigjarige moeder. Ik moest aan de agent denken die op haar afstapte, haar kustte. De enige sporen van ouderdom waren de aderen op haar handen en in haar nek.

'Kun je geloven dat jij hieruit bent gekomen?' zei ze, terwijl ze naar haar poes keek. 'De beste beslissing die ik ooit heb genomen. Op een dag ging ik naar de wc omdat ik aandrang had en daar was je dan.'

Mo trok zijn wenkbrauwen op. 'Mam, dit zou niemand anders normaal vinden. Even serieus.'

'Ik ben bloedserieus. Het is een wonder dat je niet gay bent.'

Mo lachte.

'Je bent wel op dreef, tante. Ik dacht dat je met je tijd mee wilde gaan,' zei ik.

'We spreken elkaar wel als je zelf kinderen hebt, Bit,' zei ze. 'Dat wil niemand. Mijn jongetje is een vrouwenverslinder.' Ze drukte

een kus op Mo's stijve gelharen en liep naar de bank waar ze haar kleren van afgelopen nacht overheen had gesmeten. Een nauwsluitende zwarte wollen jurk en haar Chanel-laarzen. Geen ondergoed. Ze trok ze aan. Daaroverheen trok ze mijn zwarte jas met de grote bontkraag aan. Haar gebruinde huid glansde. 'Kom op,' zei ze, terwijl ze glimlachend haar handtas pakte. 'Ik zou een hele cowboy op kunnen.'

Terwijl ik mijn laarzen dichttriste, zag ik het witte poeder al in lijntjes klaarliggen op de spiegel. Ik boog voorover, pakte het opgerolde bijet en snoof. Mo en Shirin deden hetzelfde. Ik deed mijn ogen dicht en ademde in en uit. Mijn neus brandde vanbinnen en de bitterheid trok mijn keel in. Ik slikte. En daar was het, door mijn hele lijf: dat sprankje vreugde.

We liepen de hotelkamer uit. Ik controleerde of de deurhanger op NIET STOREN hing. Bij de liften stond een kamermeisje de spullen op haar kar te sorteren. Shirin begroette haar en toen ze zich omdraaide graaide ze een handvol flesjes drank mee en liet ze in Mo's jaszak glijden.

We stapten met zijn drieën vanuit de lift de oranje-perzikkleurige paisley-vloerbedekking van de mezzanine op. De ruimte werd verlicht door gouden kroonluchters. Een statige houten trap cirkelde vanuit de lobby omhoog naar waar wij stonden. De après-skiërs zaten op banken wijn te drinken en bestelden meer rondjes dan verstandig was. In dat opzicht waren ze zoals wij.

We keken naar de gasten beneden die vers uit het vliegtuig kwamen met hun cowboyhoeden en bontjassen. Ik telde alle platinablonde coupes en Ken-kapsels. Er renden piccolo's rond met bagage. Ik had als baby praktisch in vliegtuigen gewoond. Er vertrokken dagelijks vliegtuigen uit Teheran met ons slag mensen; mensen die zich het land uit konden kopen en smokkelen.

'Wanneer beseften jullie dat de revolutie menens was?' had ik mijn ouders ooit gevraagd. 'Nooit,' had mam geantwoord. We waren sjahgezinder dan we wisten. Als puntje bij paaltje kwam.

‘Ik word niet goed van die Texanen. Zonder die paar koeien en oliebronnen zouden ze zo arm als de neten zijn,’ zei Shirin. ‘Kom, we gaan wat drinken.’

We streken neer voor het knappende haardvuur van de mezzanine lounge. Ze hadden de boel flink aangekleed dit jaar, meer dan in mijn herinnering. Kerstslingers glinsterden in de spiegels. Er klonken kerstliedjes uit onzichtbare speakers. Ik had ze als kind in L.A. allemaal gezongen. Mo waarschijnlijk ook in Houston.

Er zat een pasgetrouwd Amerikaans stel op de bank vlak bij ons. Ze gaven elkaar een eskimokus en walsten hun wijn zoals je dat bij een wijncursus leert. Toen keken ze onze kant op en vertrokken. Het vuur verwarmde mijn lijf.

‘Je moeder zou dit heerlijk hebben gevonden,’ zei tante Shirin. ‘Seema was helemaal kerstgek.’

‘Ja? Ze genoot van de koude lucht hier, en van het langlaufen.’ Zou. Was. De woorden schuurden. Fuck kanker, die afgezaagde spreuk, en fuck de afstand die we tussen mam en onszelf creëerden, misschien om onszelf tegen de totaliteit van de dood te beschermen, onszelf van de zinloosheid af te leiden. Ze was pas een jaar dood en ik voelde haar al vervagen, bij ons vandaan. De kleine sneeuwbol die ze als kind had gekoesterd – zat er nou een dennenboom in? Hoe kan ik me haar beter blijven herinneren? Hoe zou een echte moslim het aanpakken?

Volgens een van mams sporadische verhalen over haar jeugd nam mijn oma Elizabeth een voorbeeld aan Hollywoodactrices zoals Elizabeth Taylor. Zelfs vóór Elizabeths befaamde bezoek aan Iran in 1976, met haar verleidelijke poses voor monumenten. Onze Elizabeth had een hekel aan kinderen. De kinderen waar ze de allergrootste hekel aan had, waren die van haarzelf: haar zoon Nader, mijn moeder Seema en tante Shirin. Elizabeth wilde geen moeder zijn. Op de dag dat mijn moeder eindelijk ongesteld was geworden, op haar zestiende, vertelde Elizabeth haar: ‘Toen jij bloederig en krijsend tevoorschijn kwam, was het gedaan met mijn leven.’

Met mij.' Ze had het er vaak over hoe erg haar vagina door de bevalling was uitgerekt. Waarom was haar leven na Naders geboorte niet voorbij? Nader, een pestkop die amper kon lezen en mieren at. Was één kind te doen, niet levensverwoestend?

'Dit is de laatste keer dat ik op deze stomme vakantie ga, kiddo's,' zei tante Shirin, terwijl ze haar glimmende donkere nagels tegen elkaar wreef.

'Waarom?' vroeg Mo.

'We zijn elk jaar met meer. Aspen wordt door ons overspoeld en mijn generatiegenoten zijn doodsaai. De mannen doen alsof ze jong zijn. En de vrouwen gedragen zich als mijn ouwe *naneh*. Alsof de monarchie hun reet in is gekropen of zo. Draai eens een joint voor me, schat.' Ze gaf een met edelstenen bezette sigarettenkoker aan Mo en bestelde een fles champagne. Ik had gedacht dat ze zou zeggen dat er zonder mam niks meer aan was. Misschien vond zij dat ook. Ik tikte mijn glas tegen dat van hen en toen met een onvas-te hand tegen de rand van de tafel. Ik wachtte tot er iets zou breken. Shirin rookte haar joint en niemand zei er wat van.

'Jullie vaders...' – Shirin nam een hijs en blies rook uit – '... zijn zulke losers.'

'Je bent zo lullig,' zei Mo. 'Pap doet goede zaken.'

'Pff,' zei Shirin. 'In Iran wáren ze de economie.' Ze keek mij aan. 'Wat verkopen Houman en jouw vader nu eigenlijk? Iraanse namaakthee met inspirerende boodschappen?'

'Hé, zij kunnen het niet helpen dat het namaak is. Ben je de sancties vergeten?' zei Mo.

Opeens stonden Shahla, Neda en Leila voor ons. Zussen die ik amper uit elkaar kon houden. De kinderen van Houmans broer. Zware, steil geföhnde lokken, perfect gekromde wenkbrauwen, droevige, zwoele monden. Zoals ik, maar dan eerlijk gezegd veel knapper. Zwarte broeken, strakke truitjes, diamanten, bonten oorwarmers. Ze hielden het midden tussen een skimodel, een Playboy-bunny en de Iraanse versie van Ivanka Trump.

‘O, meisjes, kom erbij. Eet een hapje mee,’ zei tante Shirin. ‘Volgens mij leven jullie puur op ritalin en koffie. Ik begrijp meiden van jullie leeftijd niet. Je kunt best eten, je moet gewoon slim eten. Lunch is prima. Avondeten is voor zwijnen. ’s Avonds eet je een lekkere salade, meer niet.’

Shahla, Neda en Leila giechelden en twee van hen zwiepten hun haar over hun andere schouder.

‘We gaan winkelen. Ik heb een nieuwe jurk nodig voor morgen,’ zei het linker meisje terwijl ze haar hoofd schuin hield. ‘Eentje met sideboob, snap je.’

‘Yooo,’ zei Mo. ‘Onze vrouwen zijn zo fucking sexy. Mij hoor je niet klagen.’

Ik stak een vinger in mijn mond en deed alsof ik moest overgeven. ‘Hoezo incest? Jij datet trouwens alleen blondjes.’

‘En jij alleen Harvard-boys. Toen je nog niet droogstond tenminste.’

‘Dat is anders,’ zei ik.

‘O, want?’

Ik schudde mijn hoofd. Maar hij had gelijk.

‘We zijn door een paar jongens uit Houston uitgenodigd voor een feest in Red Mountain,’ zei de middelste. ‘We moeten er tering lekker uitzien.’

‘Hm. Kennen jullie die gasten?’ vroeg Mo.

‘Ben jij opeens onze grote boze bodyguard of zo? Mond dicht, Mo! Alsof we met ze willen praten. Bla, bla, bla,’ zei Leila hees. Ik herkende haar aan haar stem: de oudste en wijste, degene die al vanaf haar elfde straalbezopen over tafels heen hing.

‘Vamonos. Het is vier uur,’ zei tante Shirin. ‘De winkels gaan vandaag eerder dicht.’ Ze stak haar hand op en wenkte een ober. Niet eens onze ober. ‘De rekening?’ zei ze tegen een willekeurige vent in een donkerblauw uniform. ‘Een beetje vlug graag.’

De man liep haastig naar de bar. Ik was aangeschoten en te moe

om me nuchter te gedragen, dus ik legde mijn benen luidruchtig op de salontafel. 'Maar het is afgelopen met stelen,' zei ik. 'Ze rekenen vijftien dollar voor één zo'n miniflesje. Serieus, tante.'

Shirin glimlachte.

Het was fijn om haar aan het lachen te maken. 'Wat een crimineel ben je ook,' vervolgde ik, maar ik zag dat ze me nu negeerde.

Mo fronste zijn wenkbrauwen. 'Wat?' zei hij.

'Grapje,' zei ik.

Toen de ober niet terugkwam, stond tante Shirin op, liep de trap af en daarna zagen we haar zo de glazen draaideur uit lopen. Ze keerde zich niet om. Mo en ik haalden onze schouders op en liepen erachteraan. Ik was een paar seconden alleen, ingesloten door de glazen wanden. De wereld was stil. Half verdwenen. Perfect.

Buiten voegde ik me bij Mo en Shirin onder de groene luifel. Ik ritste mijn jas tot mijn kin dicht, voelde gekarteld metaal tegen mijn lip en zette mijn capuchon op.

We liepen over het smeltende ijs en de kasseien. Cowboyhoeden met winkeltassen deinden op en neer. Iedereen kocht op de valreep nog kerstcadeaus en wij deden nu mee. Mijn ogen traanden door de koude wind.

Tante Shirin drukte bij de ingang van een juwelier op de zoemer. 'Kijken we alleen rond?' vroeg ik.

Een beveiliging liet ons binnen en nam vervolgens zijn positie weer in. Hij droeg een zonnebril met spiegellazen en een strak beige uniform, als een karikatuur van een motoragent uit de jaren tachtig. Hij glimlachte niet naar ons en keek onze kant niet eens op.

'Wat wil je hebben?' vroeg tante Shirin aan Mo.

'Hoezo?' vroeg Mo.

'Een nieuw horloge? En jij, Bitu?'

'Ik hoef niets,' zei ik.

'Sla je zomaar sieraden af?' vroeg tante Shirin.

'Zou je het vandaag niet even kalm aan doen?'

‘Saket,’ snauwde Shirin.

Een wat oudere dame stond achter de glazen toonbank dozen uit te zoeken. Ze droeg een lang, ivoorwit vest, haar goudbruin geverfde haar zat in een losse knot en haar lichaamshouding was perfect. Ik had op slag een hekel aan haar.

De vrouw keek op. ‘Kan ik u helpen?’ vroeg ze.

‘Ik wil de mannenhorloges graag even zien,’ zei tante Shirin toen de vrouw op ons afstapte.

‘Uitstekend.’ Ze stak een sleuteltje in de glazen vitrine, waar een miniversie van Aspen in stond die compleet was overladen met juwelen. Diamanten oorknopjes hingen als sneeuwvlokjes aan onzichtbaar draad.

‘Niemand heeft nóg een horloge nodig,’ zei ik.

‘Weet je wat? Ik neem ze allemaal.’ Shirin keek me nijdig aan.

De vrouw deed een stap terug. ‘Lieve hemel. Weet u dat zeker?’

Shirin trok een wenkbrauw op. ‘Wat denkt u dan?’

‘Wilt u de prijzen eerst weten?’ vroeg de vrouw. Ze haalde horloges van de groen-met-witte vilten berg.

‘Doe die ketting ook maar.’ Shirin knikte naar een collier met een smaragd, die als gondelbaan dienstdeed.

‘U houdt zeker erg van kerst?’ vroeg de vrouw. ‘Dat groen is magnifiek voor de feestdagen.’

Shirin lachte. Ze schudde haar hoofd. ‘U moest eens weten.’

De vrouw staarde ons aan. ‘Ik zal ze voor u inpakken.’

‘Gooi ze hier maar in,’ zei tante Shirin, terwijl ze de hersluitbare zak van de gevangenis tevoorschijn haalde.

De vrouw keek naar de stapel horloges en toen naar de lege plastic zak waar met stift op geschreven was. Haar perfecte kapsel en gezichtspoeder weerkaatsten het licht van de plafondlampen, waardoor er een engelachtige gloed over haar lag. Ze keek Shirin weer aan en glimlachte met samengeperste lippen, alsof ze verdomme nog nooit zó met iemand te doen had gehad.

Toen we de winkel uit waren, deed Shirin de smaragd om, een achthoek die met een gouden ketting om haar hals zat. Hij fonkelde. Ze had zes horloges gekocht. Meer dan dertigduizend dollar uitgegeven. Ze zwiepte de plastic zak onder het lopen heen en weer.

‘Waar komt die zak vandaan?’ vroeg Mo.

‘Gaaf je niks aan,’ zei ze.

De zon scheen nu en de wolken dreven snel voorbij. De sneeuw op de grond verblindde me. Ik zette mijn zonnebril op.

‘Waag het niet om me nog eens zo voor schut te zetten,’ zei Shirin. Haar laarzen klonken hard tegen de rode straatstenen.

‘Je voor schut zetten?’ zei ik. ‘Ik probeerde alleen te helpen.’

‘Ik heb je hulp niet,’ zei ze.

‘Hé, kom op. Koest jullie. Laten we een crêpe halen,’ zei Mo.

‘Wat jij wilt, lieverd,’ zei Shirin. ‘Geef die wodkaatjes eens.’

Mo viste de flesjes uit zijn jaszak en gaf ze aan Shirin. Ze bleef staan, klemde de zak onder haar arm, draaide het dopje van een van de flesjes en sloeg het achterover. Dit deed ze ook met de twee andere. Ze gooide de lege flesjes in een sneeuwhoop. Ik overwoog ze op te rapen, maar wat had dat voor zin?

De grote Aspen Mountain, die door de inwoners Ajax werd genoemd, verrees voor ons toen we naar de rij voor de rood-wit gestreepte crêpekar liepen. Ik voelde me duizelig en heet. Ik keek naar mijn laarzen op de ongelijke klinkers. Ik herinnerde me iets wat mam vroeger zei: als iemand zegt dat je een mooie armband om hebt, dan hoor je die persoon in Iran je armband aan te bieden. Zomaar. Natuurlijk kon ik Shirin niet vragen om me de tienduizend dollar borgtocht terug te betalen. Dat zou tegen alles ingaan wat ze me ooit geleerd hadden. Bovendien was het geld van onze familie.

‘Hé, kijk eens wie we daar hebben, mijn favoriete mensen op deze planeet,’ hoorde ik. Het was oom Houman, met pap. Hun neuzen waren rood van de kou en hun korte baarden doorspikkeld met grijs. Ze hadden grote bontcapuchons op en dikke parka's aan, van Moncler of Façonnable. Pap hield een sigaar in zijn harige

hand. 'Waar was je, schat?' vroeg Houman. 'Ik heb je gisteravond niet gezien.'

'O, je weet wel. Onze eer verdedigen,' zei ze terwijl ze haar armen over elkaar sloeg.

Oom Houman lachte. 'Relax, lieverd. Serieus. Relax. Alles gaat toch goed?' Hij keek omhoog naar de kraakheldere blauwwitte hemel, hield zijn armen wijd en ademde in. 'Aaahhh.' Hij ademde een wit dampwolkje uit. 'Er is toch niks mooiers dan dit? Aspen met mijn prachtige vrouw en familie.' Hij klopte pap op zijn rug.

Shirin schudde haar hoofd. 'Alsjeblieft zeg,' zei ze. 'Doe effe normaal. Het is gewoon een stom gat.'

'Bita, wil je een chocoladecrêpe voor me bestellen?' vroeg pap.

'We houden het pokertoernooi van de eeuw,' zei oom Houman. Hij sloeg weer op paps dikke jas, alsof hij een kussen opklopte. Pap kuchte en stak zijn hand met de sigaar uit.

Er liepen twee besnorde politieagenten langs, met crêpebordjes in hun handen waar chocoladesaus af droop. Ik keek naar hen en zag dat tante Shirin ook naar hen keek. Een van de twee lachte haar toe en knipoogde.

'Pardon?' zei Shirin luid.

De agenten draaiden zich om. 'Is er iets?' vroeg de ander, terwijl zijn vingers inmiddels onder de chocoladesaus zaten.

'Ga iemand anders staan aangapen,' zei tante Shirin.

'Nou, nou, Shirin joon. Rustig aan,' zei Houman. 'Sorry, mijn vrouw heeft geloof ik te diep in het glaasje gekeken.'

'Vies zwijn,' zei ze.

'Hé!' zei de agent die had geknipoogd. 'Oppassen jij.'

Shirin draaide zich naar ons om. Niemand zei iets. De agent bleef wijdbeens staan. Hij schudde zijn hoofd en tuurde in de felle zon naar Shirin.

Tante Shirin keek weer om en keek mij aan, toen Mo en toen onze vaders. 'Wacht eens even. Gaan jullie helemaal niks zeggen, stelletje eikels?' riep ze.

Ik sloeg mijn ogen neer. Laat haar alsjeblieft ophouden. Ik liet mensen voorgaan zodat ze ons voorbij zouden lopen.

‘Nou, nou,’ zei Houtman weer. ‘Laten we kerst gezellig houden voor iedereen. Niks aan de hand.’

Tante Shirin balde haar vuisten. ‘Hou je mond.’ Ze praatte opeens zachter en klemde haar kaken opeen.

De agent zette een stap in haar richting.

‘Oplazeren,’ zei ze. ‘Ik zag je smoel wel, hoor. Je hebt iets over die Cleopatrabullshit gehoord, hè? Je weet wie ik ben, hè?’

De agent fronste zijn wenkbrauwen. ‘Wat? Ik zou je moeten arresteren voor openbare dronkenschap. Wil je dat?’

‘Ik ben niet dronken,’ schreeuwde ze. Mensen achter ons liepen nu zonder het te vragen om ons heen, terwijl ze over hun schouder keken.

‘Nee?’ zei de agent. Toen richtte hij zich tot Houtman. ‘Zorg dat je die brutale mond van d'r onder controle krijgt,’ zei hij. ‘Het is dat het kerstavond is, anders was ze in de cel beland.’ Hij zei iets tegen de andere agent, die er een notitieblokje bij pakte.

‘Shirin,’ zei Houtman op gedempte toon. ‘Wat mankeert jou?’ Hij pakte haar arm en schudde die heen en weer.

‘Ik heb gisteravond bijna een van hun collega's geneukt,’ zei ze. Haar woorden een wapen. Haar gezicht hard als staal.

Houtman staarde haar zonder te knippen aan. Ik had hem nog nooit zo roerloos gezien.

‘Waar heb je het over, tante?’ zei ik. ‘Toe. Kappen nou.’

‘Mam,’ zei Mo. Hij keek van haar naar de mensen die naar ons keken.

Shirin richtte haar blik op de skiberg.

‘Ze meent het niet serieus,’ zei ik.

Tante Shirin liet een bittere, boze lach horen. ‘Niemand verdigt me. Niemand komt voor me op. Wat. Heb. Ik. Te. Verliezen?’ vroeg ze.

Ik tuurde in haar glanzende, donkere ogen. ‘Waar heb je het over? Je hebt alles,’ zei ik.

Maar dat geloofde ik niet. Ze was niet gelukkig. Mam had altijd beweerd dat Shirin het scherpzinnigst was van al hun vrienden. Mam was op papier dan wel de intelligentste, maar Shirin was de meest ambitieuze en had de meeste lef. Kon de wereld het meest naar haar hand zetten. Ik zou ook slim zijn. Maar wat hadden die kwaliteiten ons eigenlijk gebracht? De revolutie had iedereen vernieuwt. Ook Mo en mij en de drie Ivanka-zussen. Ook al hadden we het er nooit echt over. Wat mankeerde ons?

‘Tante, alsjeblieft,’ zei ik.

Ze schudde haar hoofd. ‘Ik heb cadeaus voor jullie gekocht, sukkels.’ Ze zwaaide de plastic zak voor de mannen heen en weer. ‘Maar ik heb me bedacht.’

Tante Shirin liep van ons weg. Weg van de crêpekar en de liftpas-kiosk. Ze keek niet om. Aan de voet van de berg, waar mensen ski’s in de sneeuw hadden gestoken, bleef ze even staan. Ik verwachtte dat ze zich zou omdraaien, maar dat deed ze niet. Ze begon de berg op te lopen. Ik voelde hoe ze naar voren leunde en haar knieën boog. Ik voelde de hete tranen op haar wangen – of hoopte ik daar alleen op? Skiërs zoefden vlak langs haar naar beneden en bestoven haar onbedoeld met sneeuw, zodat ze moest stoppen om zich af te kloppen voordat ze verder klom. Toen bleef ze staan, naast de reusachtige toren van de gondellift. Onder haar schudden skiërs nu sneeuw van hun helmen en klikten hun ski’s los. Ze strekte haar hals en keek omhoog. Ze spreidde haar armen alsof ze zich aan de berg onderwierp. Zich overgaf. De plastic zak bungelde in haar hand en weerkaatste het zonlicht.

Ze was nu ver weg en ik kneep mijn ogen tot spleetjes. Tante Shirins hand verdween in de zak. Opeens zwaaide ze haar arm in een boogje door de lucht. Toen nog eens. Haar hand in de zak. En vervolgens haar arm door de lucht.

Voorwerpen vlogen krom als een boemerang in het rond en glinsterden in de zon. Maar ze keerden niet terug. De prachtige, nutteloze horloges.

Ik zei niets. Ik keek naar Shirin. Ik keek naar de berg, liet mijn ogen haar voorbij dwalen, langs de bergflank omhoog naar de top, die schuilging achter wolken. De berg zag er zowel zacht als scherp uit. Rotsen die door poeder priemden. Ik ademde de koude, heldere lucht in.

Teheran was erg vies, dat wist iedereen. Een stad die op smog draaide. De laatste keer dat ik die lucht had ingeademd was als baby. Als kind was ik verbaasd geweest toen ik erachter kwam dat Iran bergachtig was, met het Elboersgebergte net ten noorden van de stad. Het omhelsde Teheran in zijn majestueuze, stille pracht. Wat was ik voor Pers?

En toch: terwijl ik naar tante Shirin stond te kijken, keek ik naar mezelf.